

Cele katechetyczne – wymagania ogólne:

- rozwijanie umiejętności prawidłowej oceny i klasyfikacji określonych dóbr w świetle nauki biblijnej;
- uświadomienie konieczności wyboru i rezygnacji z niektórych dóbr na rzecz wartości wyższych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe. Uczeń:

- w oparciu o dotychczasową wiedzę i wiadomości z lekcji wylicza różne rodzaje wartości i podaje ich konkretne przykłady;
- na podstawie fragmentów biblijnych prawidłowo zestawia określoną postać biblijną z wyznawaną przez nią hierarchią wartości;
- odnosząc się do życiorysów wybranych osób, uzasadnia, iż czasem należy zrezygnować z danych dóbr, troszcząc się o inne;
- po lekcji opracowuje własną hierarchię wartości, uwzględniając w niej dobra różnego rodzaju.

Pojęcia, postaci:

hierarchia wartości, miłosierny Samarytanin, Samarytanie, lewita, kapłan żydowski, Maria i Marta – siostry Łazarza, błogosławieni wychowankowie oratorium salezjańskiego, oratorium, salezianie, św. Franciszek z Asyżu.

Wartości:

współczucie, gościnność, słuchanie Słowa Bożego, wartości religijne, wartości moralne, wartości duchowe, wartości witalne, wartości zmysłowe.

1**propozycja realizacji**

1. Nauczyciel przypominając zagadnienia z poprzednich lekcji. Stawia uczniom następujące pytania: Co to jest sumienie? Jak należy kształtować sumienie? Jakie są rodzaje sumień? Czy z sumieniem wątpliwym należy podejmować decyzje? Co to jest prawo naturalne i czym jest prawo ludzkie?
2. Wprowadzając w temat, nauczyciel mówi, że w życiu obowiązują nas pewne zasady, normy moralne, sposoby postępowania. I rozpoczyna dyskusję: W jaki

sposób możemy ocenić, że coś jest ważniejsze od czegoś? Zadaje uczniom pytanie: Co znaczy pojęcie „hierarchia wartości”?

3. Uczniowie czytają z podręcznika tekst z ramki *Opinie*, s. 111 i odpowiadają na zadane pytanie dotyczące hierarchii wartości. Następnie rozpoczyna się „burza mózgów” – uczniowie szukają swojej hierarchii wartości – co jest dla mnie ważniejsze, a co mniej ważne?

Nauczyciel sprawdza razem z uczniami, czy ich odpowiedzi pokrywają się z tymi zamieszczonymi w tabeli, podręcznik, s. 113 i dyktuje notatkę do zeszytu:

*Najprostszą zasadą postępowania przy ocenie hierarchii wartości jest wybór i wykonywanie najpierw tego, co **konieczne**, następnie tego, co **pożyteczne**, a następnie tego, co **przyjemne**.*

Dla chrześcijanina hierarchia wartości obejmuje w kolejności: wartości religijne, moralne, duchowe, witalne, zmysłowe.

4. Nauczyciel stawia uczniom pytanie problemowe: Jak wybrać dobro? Uczniowie na podstawie wspólnie przeczytanych fragmentów z podręcznika – Ewangelii Mt 6, 25–33, s. 112 i tekstu, s. 114 oraz historii św. Franciszka z Asyżu, s. 113 (można poszerzyć pracę o inne źródła) szukają wspólnie wzorów postępowania.

Nauczyciel ukierunkowuje pracę uczniów, stawiając następujące pytania: Jak Jezus pomaga nam postępować? Czym mamy się kierować w naszym postępowaniu? Jakie wartości były najważniejsze dla męczenników II wojny światowej i dla św. Franciszka? Czy dzisiaj też mamy oddawać życie? W jaki sposób? – dyskusja.

5. W podsumowaniu lekcji nauczyciel podkreśla, że podczas lekcji poznaliśmy różne elementy hierarchii wartości, według których żyją ludzie na całym świecie. Wybieranie dobra wyższego pomaga nam zawsze żyć nie tylko lepiej, ale też nie ranić i nie krzywdzić innych ludzi wokół nas.

inna propozycja pracy na lekcji

Uczniowie na kartkach wypisują wartości (trzy najważniejsze, punktują je: 1–3, 1. miejsce – 5 pkt, 2. miejsce – 3 pkt, 3. miejsce – 1 pkt). Następnie zlicza się odpowiedzi i tworzy się „wstępną hierarchię wartości”. Potem uczniowie, pod kierunkiem nauczyciela, zastanawiają się wspólnie nad konsekwencjami tak ustalonej hierarchii (może być wadliwa) i dokonują jej korekty. Wniosek, jaki ma tym zabiegom towarzyszyć, dotyczy faktu, że hierarchia wartości nie podlega głosowaniu oraz że osąd sumienia i świadomość konsekwencji prowadzi nas do wyboru przemyślanej hierarchii wartości. W komentarzu nauczyciel podkreśla fakt, że mamy do czynienia z wyborem między wartościami dobrymi. Istnieją

wartości wyższe, którym należy podporządkować niższe. Uzupełnieniem dyskusji będzie przybliżenie postaci świętych opisanych w podręczniku.

Inną formą rozpoznania „wstępnej hierarchii wartości” jest rozdanie uczniom karteczek z zestawem kilkunastu wartości. Na pięciu z nich mają wpisać punkty (od 1 do 5). Zlicza się odpowiedzi i w ten sposób powstaje „wstępna hierarchia wartości”. Dalsza procedura opisana jest powyżej. Mankamentem tej wersji przeprowadzenia lekcji jest duża pracochłonność w jej przygotowaniu, co jednak się opłaca, gdyż nie prowadzi to do błędzenia wśród odpowiedzi na pytania otwarte. Można również porównywać odpowiedzi uczniowskie.

W trakcie tej lekcji, podobnie jak we wszystkich lekcjach dotyczących wychowania moralnego, trzeba unikać popularnej w USA i proponowanej w niektórych materiałach pedagogicznych metody klasyfikowania wartości. Polega ona na wybraniu w trakcie dyskusji wartości w oparciu o kryterium autentyczności. Metoda ta jest promocją bezkrytycznie pojmowanego hasła: „Bądź sobą”, i w istocie jest propagowaniem relatywizmu moralnego¹².

Jednostka rozpoczyna się od przedstawienia sytuacji, w której zaistniała konieczność wyboru między dwoma wartościami neutralnymi moralnie. Chodzi o zrozumienie przez uczniów, że sytuacja wyboru jest wpisana w kondycję ludzką. Później proponuje się spojrzenie przez pryzmat hierarchii wartości na dwa znane teksty biblijne: przypowieść o miłosiernym Samarytaninie i historię o Marcie i Marii, siostrach Łazarza. Jest to wezwanie do popatrzenia na obie perykopy w niekonwencjonalny, rzadko spotykany w kaznodziejstwie sposób. Żadna z tych osób (kapłan, lewita, Marta) nie zostaje osądzona jako wybierająca zło. Jednakże to spojrzenie ma prowadzić do konstatacji, że wybierać należy nie tylko dobrze, ale lepiej. Taka konstatacja prowadzi do zrozumienia wartości postawy Samarytanina i Marii.

Ten sam kontekst wyboru większego dobra ukazuje fragment z *Kazania na górze*, który uczniowie poznali w poprzedniej klasie (w kontekście średniowiecznego sporu o ewangeliczne ubóstwo; postać św. Franciszka z Asyżu). Zresztą postać św. Franciszka zostaje przywołana także w tekście jednostki, i w poleceniu 1 oraz 3 pracy domowej.

Wartość wyboru większego dobra jest też odniesiona do bohaterstwa wychowanków oratorium salezjańskiego. Uzupełnieniem życiorysu zamieszczonego w podręczniku i polecenia 2 pracy domowej może być pokazanie uczniom fotografii błogosławionych (nauczyciel przynosi je na lekcję).

¹² Szerzej na temat wychowania moralnego młodzieży oraz bardzo istotnej kategorii „przejrzystości wychowawcy” można przeczytać w: P. TOMASIK, *Nauczanie religii w publicznym liceum ogólnokształcącym wobec założeń programowych polskiej szkoły*, Warszawa 1998, s. 409–414.

Modlitwa: Po nauce.

praca domowa

Wybrane polecenia z podręcznika.

Korelacja z innymi przedmiotami:

- ✓ język polski – hierarchia wartości w utworach literackich;
- ✓ historia – kontekst działalności św. Franciszka z Asyżu, kontekst działalności bł. Edwarda Klinka i towarzyszy: praca niepodległościowa w okresie okupacji niemieckiej;
- ✓ wychowanie do życia w rodzinie – stosowanie hierarchii wartości w rodzinie, hierarchia wartości społecznych i politycznych, hierarchia wartości w życiu gospodarczym;
- ✓ godziny do dyspozycji wychowawcy – doniosłość hierarchii wartości dla kształtowania właściwych stosunków w społeczności klasowej i szkolnej.